

Pelastakaa Lapset on toteuttanut Lapsen ääni –kyselyitä vuodesta 2001 alkaen. Vuonna 2011 kysely toteutettiin nettikyselynä lokakuun alussa Habbo Hotelissa, IRC-Galleriassa, Aapelissa ja Suomi24-palvelussa, ja sen pystyi täyttämään myös Pelastakaa Lasten omien nettisivujen kautta. Kysely oli suunnattu peruskouluikäisille, 7–15-vuotiaille lapsille ja nuorille. Vastauksia saatiin kaikkiaan 2260. Vastanneista 93 % oli 10–15-vuotiaita, tyttöjä ja poikia oli lähes saman verran. Kysymykset koskivat lasten ja nuorten arkista elämää ja digitaalisten laitteiden käyttöä.

Kyselyn mukaan lapset ja nuoret ovat erittäin tietoisia oikeudestaan yksityisyyteen myös digitaalisessa mediassa: lähes kaikki vastanneet tiesivät, että lapsen teksti- ja sähköpostiviestien ja muiden nettikeskustelujen lukeminen ilman lupaa on kiellettyä. Silti yksi viidestä vastaajasta kertoi tietävänsä jonkun lukeneen hänen tekstiviestinsä ja yksi neljästä kertoi samaa nettijutteluistaan. Useimmiten viestit oli lukenut joku perheenjäsenistä, ja suurin osa vastanneista oli kokenut tämän epämiellyttäväksi. Viestien lukemisen yleisyys ei kyselyssä muuten riippunut vastaajan iästä, mutta nettiviestien salaa lukeminen on huomattavasti muita ikäryhmiä yleisem-

pää (32 %) 13–15-vuotiailla. Erityisesti tämä koski tuon ikäryhmän tyttöjä, joista peräti 36 % ilmoittaa jonkun lukeneen viestejään. Ylipäätään tyttöjen nettiviestit kiinnostavat vanhempia ja muita läheisiä selvästi poikien viestejä enemmän. Tekstiviesteissä eroa sukupuolen mukaan ei ilmennyt.

Kuten edellisissäkin Lapsen ääni –kyselyissä, tärkein syy lasten ja nuorten netin käyttöön on yhteydenpito kavereihin (69 % vastanneista). Noin puolet vastanneista nimesi kahden tärkeimmän netinkäyttösyyn joukkoon pelaamisen tai musiikin kuuntelun, ja lähes puolet (45 %) kertoi viettävänsä päivittäin aikaa erilaisissa yhteisöpalveluissa (esimerkiksi IRC-Galleria tai HabboHotel). Lähes puolet vastanneista myös ilmoitti pelaavansa päivittäin: tämän luvun korkeuteen saattoi luonnollisesti vaikuttaa kyselyn toteuttaminen osin peliyhteisöissä. Pikaviestinpalveluita, kuten Messenger ja Skype, lapset ja nuoret käyttävät useammin kuin sähköpostia. 68 prosentilla vastanneista on oma sosiaalisen median profiili tai blogi.

Lähes 90 % vastaajista kertoo käyttävänsä nettiä aina yksin. Luku kasvaa iän myötä: nuorimmista vastaajista aina yksin netissä ilmoittaa olevansa 73 %. Aikuisten kanssa yhdessä netissä tehdään samanlaisia asioita kuin yksinkin: pelaillaan,

Vanhempien mielestä sivut millä käyn eivät sovi minulle.

tehdään tiedonhakuja esimerkiksi läksyihin liittyen ja katsellaan televisio-ohjelmia tai elokuvia. Yhteisöpalvelut ja blogit taas ovat lasten ja nuorten omia juttuja, ja niitä käytetään aikuisten kanssa yhdessä harvemmin.

”He luulevat sen olevan haitallista mitä se ei ole”

Suurin osa kyselyyn vastanneista kertoo tekevänsä netissä asioita, joita eivät syystä tai toisesta ole kertoneet huoltajilleen. Kolmannes vastaajista myös epäilee, että jos aikuiset saisivat tietää jostain heidän nettipuuhistaan, ne kielletäisiin. Vastauksista käy ilmi vanhempien ja lasten maailmojen ero: monissa avoimissa vastauksissa kerrotaan, miten aikuisten mielestä lasten käyttämät palvelut ja sivut ovat ”heille sopimattomia” tai miten vastaajien mielestä täysin normaalit asiat, kuten kuvien lataaminen omaan blogiin tai keskustelu tuntemattomien ihmisten kanssa, ovatkin aikuisten mielestä haitallisia. Vastaajat kertovat aikuisten usein vetoavan lasten ikään: nuoruutensa vuoksi jotkut asiat eivät kuulu heille eikä heidän pitäisi olla sellaisista kiinnostuneita. Sama pätee lasten ja nuorten kännykkäpuuhiin: vanhemmat kammoksuvat esimerkiksi pelien lataamista verkosta virusten pelossa tai henkilökohtaisten tietojen leviämistä kännykän nettiyhteyden kautta. Kuitenkin suuri osa lapsista ymmärtää vanhempien huolen ja suhtautuu aikuisten asettamiin rajoitteisiin ymmärtäväisesti. Lapsista, joilla on matkapuhelimessaan saldorajoitus ja/tai palvelusto, 58 % ilmoittaa, ettei niillä ole heille väliä ja vain 20 % pitää niitä epäilevinä. Yksi vastaaja kertookin aikuisten asettavan rajoitteita, koska ”he välittävät minusta ja eivät halua että teen mitään tyhmää”.

Lapset ja nuoret keskustelevat verkossa mieluiten oman ikä-

tensä kanssa. Nuorimmat kyselyyn vastanneet suosivat eniten lapsille ja nuorille tarkoitettuja nettisivustoja, kun taas 13–15-vuotiaista vastanneista jo lähes 90 % ilmoittaa käyttävänsä myös aikuisten suosimia palveluita ainakin joskus. Mieluisin keskustelukumppani on vanhimmillekin vastaajille oman ikäinen: tosin 13–15-vuotiaista tytöistä jo 30 % keskustelisi mieluiten hieman itseään vanhemman kanssa.

No juttelen aika paljon erilaisten ihmisten kanssa netissä, ja se huolettaa vanhempiani. Olen kylä tietoinen että mitä saa kertoa ja mitä ei ~

”En ole enää pikku tyttö ja osaan huolehtia itsestäni”

Valtaosa kyselyyn vastanneista kertoo keskustelleensa vanhempiensa tai itsestään huolehtivien aikuisten kanssa kännykän ja netin käytöstä. Kuitenkin pienimmistä vastaajista (7–9-vuotiaat) 21 % kertoo, ettei koskaan ole keskustellut kännykkäasioistaan ja 19 % nettiasioistaan huoltajiensa kanssa. Nettipuuhista vastaajat kertovat aikuisia kiinnostavan eniten sen, kuinka kauan aikaa koneen ääressä vietetään: niistä vastanneista, jotka olivat asiasta aikuisten kanssa jutelleet, 61 % nimesi sen tavallisimmaksi nettiin liittyväksi keskustelunaiheeksi. Tyttöjen nettikaverit kiinnostavat aikuisia selvästi poikien kavereita enemmän: tavallisimmaksi keskustelunaiheeksi sen nimesi 15 % tytöistä ja 8 % pojista. Vastavasti poikien huoltajia kiinnostaa pelaaminen, sillä sen nimesi tyypillisimmäksi nettipuuhienaiheeksi vain 4 % tytöistä mutta 15 % pojista.

Viime aikoina paljon puhuttaneisiin paikannuspalveluihin vastaajat suhtautuvat vaihtelevasti. Yleistäen, mitä nuorempi vastaaja oli, sitä suopeammin hän suhtautui ajatukseen, että vanhemmat seuraisivat hänen liikkeitään esimerkiksi kännykkäsovelluksen avulla. Siinä, missä tasan kolmannes 7–9-vuotiaista pitää hyvänä asiana, että vanhemmat voivat seurata näin lapsia, 13–15-vuotiaista samaa mieltä on enää 18 %. Vanhimmissa vastaajaryhmissä 71 % on sitä mieltä, että lapsen on tilanteesta riippumatta saatava tietää, mikäli aikuiset seuraavat häntä palvelun avulla: nuorimmasta ryhmästä tätä mieltä on vain 28 %.

Meitsi on meitsi ja en siit mikskään muutu.

”Kuuntelis vaik vaa et mite miu päivä menny mut ei niit kiinnosta”

Kun kyselyyn vastanneet haluavat keskustella luotettavan aikuisen kanssa, paras vaihtoehto on omat vanhemmat: 40 % kääntyisi heidän puoleensa. 33 % taas keskustelisi ystävänsä kanssa. Nettitutuille jutteleminen saa vain vähän kannatusta, ainoastaan 7 % puhuisi mieluiten virtuaalikavereilleen. Vastaajat myös kokevat, että aikuiset kuuntelevat heitä. Helppointa aikuisten kanssa on jutella kouluasioista: 81 % vastaajista kertoo niiden kiinnostavan. Kavereista ilmoittaa voivansa puhua aikuisten kanssa 63 %. Toisaalta puolet vastanneista myös haluaisi aikuisten ymmärtävän kaverisuhteitaan paremmin. 20 % vastanneista myös kokee aikuisten kuuntelevan heitä ainoastaan joskus tai harvoin.

Monissa avoimissa vastauksissa korostuu, että aikuiset eivät aina ymmärrä lasten ja nuorten elämän ikäviä puolia: kiusaamista, väsymistä, yksinäisyyttä. Kyselyyn vastanneista 13–15-vuotiaista tytöistä 25 % kertoo tuntevansa itsensä yksinäiseksi usein tai aina.

He eivät ymmärrä että osaan esimerkiksi kyllä huolehtia minkälaisia kuvia pistän nettiin. Vanhempani ajattelevat vain heti pahinta - ne leviäisi tai jotain. Ja kaikki muu tietoa että ei saa kertoa mitään juttuja ja luulevat että kerron esimerkiksi osoitteeni kaikille - vaan enpä todellakaan.

On kivaa jutella ystävien kanssa jotka ovat muuttaneet jonnekin muualle.

Pelastakaa Lasten suositukset

Pelastakaa Lapset suositaa kunnioittamaan lapsen yksityisyyttä myös digitaalisessa viestinnässä. Lapsen tekstiviestien tai nettikeskustelujen lukeminen salaa on omiaan murentamaan lapsen ja aikuisen keskinäistä luottamusta. Kyselyyn vastanneet lapset ja nuoret turvautuvat vaikeissa kysymyksissä mieluiten vanhempiinsa tai muihin heistä päivittäin huolehtiviin aikuisiin. Luottamuksen rakoileminen lasten ja aikuisten välillä on omiaan tuottamaan perheeseen pahoinvointia. Lapsella ja nuorella on oikeus yksityisyyteen niin elävässä elämässä kuin internetissäkin, ja lapsi tarvitsee välillä myös aikaa vain itselleen.

Aikuisten on hyvä olla kiinnostuneita lasten kaverisuhteista netissä ja sen ulkopuolella: ystävät ovat lapsille ja nuorille suuri voimavara, ja suhde nettiystävään voi olla erittäin tärkeä ja voimaannuttava. Lapsen ja aikuisen välistä luottamusta kasvattaa myös nettitaitojen opettelu yhdessä. Etenkin pienten lasten on hyvä tutustua nettiin turvallisen aikuisen läsnäollessa. On tärkeää ymmärtää, että turvalliseen ja hyödylliseen nettielämään ei opita pelkästään rajoitusten kautta.

Myös kännykän käytön pelisäännöt on hyvä sopia yhdessä.

Suomalaiset lapset ja nuoret ovat kansainvälisessä vertailussa aktiivisia netin käyttäjiä. Vanhempien ja muiden kasvattajien on hyvä huomata, että välineiden teknisen käytön osaaminen ei välttämättä tarkoita sisältöjen hallintaa tai ymmärtämistä. Vaikka lapsi näennäisesti osaisi liikkua sujuvasti netissä, hän ei automaattisesti ymmärrä kaikkea kokemaansa ja näkemäänsä. Tästä syystä etenkin pienten lasten kanssa nettiin yhdessä tutustuminen ja siitä keskustelu on ensiarvoisen tärkeää.

Lapset ja nuoret keskustelevat verkossa mieluiten oman ikäistensä kanssa, mutta käyttävät paljon kaikenikäisille tai aikuisille tarkoitettuja palveluja. On tarpeen kehittää lapsille ja nuorille kohdennettuja, laadukkaita, turvallisia ja ei-kaupallisia verkkopalveluita sekä keskustelualustoja. Myös aikuisille tarkoitetuissa palveluissa on huomioitava mahdolliset nuoret käyttäjät huolehtimalla turvallisuuskysymyksistä sekä kannustamalla kaikenikäisiä osallistavan, positiivisen ilmapiirin luomiseen.

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen

Save the Children Finland

Pelastakaa Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla. Kansainvälinen Pelastakaa Lapset toimii lasten hyväksi yli sadassa maassa.

Visionamme on maailma, jossa toteutuu jokaisen lapsen oikeus elämään, suojeluun, kehittymiseen ja osallistumiseen. Tehtävämme on parantaa sitä tapaa, jolla lapsia kohdellaan sekä saada aikaan välittämiä ja pysyviä muutoksia lasten elämään.

Jos haluat tutustua toimintaamme tai tukea sitä, saat lisätietoja [www-sivuiltamme](http://www.sivuiltamme) www.pelastakaalapset.fi

Pelastakaa Lapset ry – Rädda Barnen rf

Koskelantie 38

00610 Helsinki

puh: 010 843 5000

faksi: 010 843 5111

